

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2012 m. balandžio 4 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: Sigito Gurevičiaus (kolegijos pirmininkas), Algio Norkūno (pranešėjas) ir Janinos Januškienės,

rašytinio proceso tvarka teismo posėdyje išnagrinėjo civilinę bylą pagal **pareiškėjos A. K.** kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2011 m. rugsėjo 19 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal suinteresuoto asmens akcinės bendrovės „Swedbank“ prašymą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2011 m. gegužės 31 d. nutarties, kuria pareiškėjos A. K. prašymas tenkintas iš dalies ir leista vykdyti Lietuvos Respublikoje Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. sprendimą dėl A. K. bankroto skolininko prašymu, peržiūrėjimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

Byloje kilo ginčas dėl Didžiojoje Britanijoje priimtos teismo nutarties, kuria iškelta bankroto byla fiziniam asmeniui, kvalifikavimo, pripažinimo ir vykdymo Lietuvos Respublikoje.

Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismas skolininko prašymu 2010 m. lapkričio 30 d. priėmė nutartį dėl bankroto, kuria pripažino A. K. bankrutavusia, o bylą, vadovaudamasis 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų (toliau – Reglamentas Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų) 3 straipsniu, pagrindine. Nurodyta nutartimi buvo paskirtas oficialus teismo administratorius (adresas: *duomenys neskelbtini*). Pareiškėja A. K. kreipėsi į Lietuvos apeliacinį teismą su prašymu pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. bankroto nutartį dėl A. K. bankroto skolininko prašymu.

Atsiliepimu į prašymą AB „Swedbank“ prašė atmesti pareiškėjos 2011 m. vasario 21 d. prašymą pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Didžiosios Britanijos Jorko apygardos

teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutartį dėl A. K. bankroto. AB „Swedbank“ nurodė, kad tuo atveju, jei teismas pripažintų pareiškėjos prašymą, suinteresuotas asmuo prašė nustatyti, jog Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutarties pripažinimas nedaro poveikio AB „Swedbank“ daiktinių teisių įgyvendinimui pagal Vilniaus miesto 1-ojo apylinkės teismo 2011 m. vasario 3 d. nutartį byloje Nr. (*duomenys neskelbtini*). AB „Swedbank“ nurodė, kad pagal Reglamento Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų ir jo pakeitimų sąlygas Lietuvoje yra taikomos tik įmonių bankroto bei restruktūrizavimo bylų pripažinimui ir leidimui vykdyti, o pripažinus ir leidus vykdyti Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutartį būtų sukurta teisinė situacija, kuri akivaizdžiai prieštarautų Lietuvos Respublikos viešajai tvarkai, pagrindiniams Lietuvos teisės principams bei Lietuvoje gyvenančių fizinių asmenų konstitucinėms teisėms ir laisvėms. AB „Swedbank“ manymu, pagal Reglamento Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų 5 straipsnį bankroto bylos iškėlimas vienoje valstybėje narėje nedaro poveikio kreditorių daiktinėms teisėms į skolininkui priklausanti ir bylos iškėlimo metu kitos valstybės narės teritorijoje esanti materialųji ar nematerialųjį, kilnojamąjį ar nekilnojamąjį turtą. Ši Reglamento išimtis yra universali ir apima iš hipotekos ir įkeitimo teisinių santykių atsiradusių kreditorių daiktinių teisių apsaugą, kuri galioja tiek pagrindinės, tiek šalutinės bankroto bylos Reglamento Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų 2 straipsnio 1 ir 2 dalių prasme iškėlimo atvejais. AB „Swedbank“ nurodė, kad jis yra pareiškėjos hipotekos kreditorius pagal hipotekos lakštą (identifikavimo kodas: (*duomenys neskelbtini*)), ir jo daiktinė teisė į butą (*duomenys neskelbtini*) yra patvirtinta įsiteisėjusia ir vykdytina Vilniaus miesto 1-ojo apylinkės teismo 2011 m. vasario 3 d. nutartimi. AB „Swedbank“ teigimu, tokiu atveju, jeigu teismas tenkintų pareiškėjos prašymą, teismo nutartyje turi būti nurodyta, kad bankroto bylos iškėlimas pareiškėjai nedaro poveikio AB „Swedbank“ daiktinėms teisėms, nustatytoms Vilniaus miesto 1-ojo apylinkės teismo 2011 m. vasario 3 d. nutartyje, bylos Nr. (*duomenys neskelbtini*), bei jų įgyvendinimui Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

II. Lietuvos apeliacinio teismo priimtų nutarčių esmė

Lietuvos apeliacinis teismas 2011 m. gegužės 31 d. nutartimi pareiškėjos prašymą tenkino iš dalies: nutraukė bylos dalį, kuria buvo prašoma pripažinti Lietuvos Respublikoje Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutartį dėl A. K. bankroto skolininko prašymu, leido vykdyti Lietuvos Respublikoje Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutartį dėl A. K. bankroto skolininko prašymu.

Lietuvos apeliacinis teismas 2011 m. gegužės 31 d. nutartyje nurodė, kad Reglamento Nr. 1346/2000, kuris yra specialiai skirtas bankroto byloje priimtų teismo sprendimų pripažinimui bei leidimui vykdyti, 16 straipsnyje nustatyta, kad bet kuris sprendimas iškelti bankroto bylą, kurį pagal savo jurisdikciją priima valstybės narės teismas, pripažįstamas visose kitose valstybėse narėse nuo to momento, kai sprendimas įsiteisėja bankroto bylą iškėlusioje valstybėje. Taip pat Reglamento Nr. 1346/2000 25 straipsnyje aiškiai nurodyta, kad teismo sprendimas dėl bylos iškėlimo *pripažįstamas be tolesnių formalumų*. Taip yra įgyvendinamas valstybių narių tarpusavio pasitikėjimo principas, kuris, be kita ko, lemia supaprastintą jose priimtų teismų sprendimų pripažinimą bei leidimą vykdyti. Teisės doktrinoje ši norma aiškinama kaip nereikalaujanti specialios pripažinimo procedūros dėl teismo procesinio sprendimo iškelti bankroto bylą, t. y. neatliekant ne tik įprastų, bet ir supaprastintų procedūrų. Tokia išvada darytina dėl to, jog ieškinys dėl bankroto bylos iškėlimo yra ieškinys dėl pripažinimo ir teismo sprendimo pagal tokį ieškinį priėmimas savaime įpareigoja. Nereikia pripažinti to, kas pagal ES teisę, taikomą tiesiogiai, pripažįstama egzistuojant. Dėl to pareiškėja neturėjo teisinio suinteresuotumo kreiptis į teismą dėl ES valstybėje narėje priimto teismo sprendimo bankroto byloje pripažinimo. Lietuvos apeliacinis teismas konstatavo, kad jis turėjo atsakyti priimti tokį prašymą dėl pripažinimo kaip nenagrinėtiną teisme (CPK 137 straipsnio 2 dalies 1 punktas), tačiau jį nepagrįstai priėmė. Dėl nurodytų aplinkybių bylos dalis dėl užsienio teismo sprendimo

pripažinimo buvo nutraukta (CPK 293 straipsnio 1 punktas). Lietuvos apeliacinis teismas taip pat nurodė, kad, prireikus kitoje valstybėje narėje taikyti užsienio valstybės teismo sprendimą dėl bankroto bylos asmeniui iškelimo, aplinkybę, ar yra priimtas užsienio valstybės narės teismo sprendimas iškelti bankroto bylą ir ar jis yra įsiteisėjęs, nustato kitos valstybės narės teismas ar kitas teisės taikymo subjektas.

Dėl pareiškėjos prašymo leisti vykdyti Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutartį dėl A. K. bankroto Lietuvos apeliacinis teismas nurodė, kad Reglamento Nr. 1346/2000 25 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog teismo, kurio sprendimas dėl bylos iškelimo pripažįstamas pagal Reglamento Nr. 1346/2000 16 straipsnį, vykdomas pagal 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselio konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (toliau – Briuselio konvencija), aiškinamas ir 2000 m. gruodžio 22 d. ES Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo bei vykdymo užtikrinimo (toliau – Briuselis I). Lietuvos apeliacinis teismas nurodė, kad, kitaip nei teismo sprendimo pripažinimo atveju, teismas turi leisti vykdyti sprendimą bankroto byloje. Briuselis I reglamento 40 straipsnyje nurodyta, kad prašymo leisti vykdyti užsienio teismo sprendimą procedūra reglamentuojama valstybės narės, kurioje prašoma vykdyti sprendimą, įstatymuose. Lietuvos Respublikoje tai reglamentuoja Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymas, kurio 4 ir 5 straipsniuose nustatyta, kad tokį prašymą nagrinėja vienas Lietuvos apeliacinio teismo teisėjas ir, jei prašymas atitinka formos ir turinio reikalavimus, nustatytus Civilinio proceso kodekse, Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatyme bei Europos Sąjungos teisės aktuose, tokie sprendimai leidžiami vykdyti netikrinant, ar egzistuoja Europos Sąjungos reglamentuose nurodyti pagrindai atsisakyti pripažinti Europos Sąjungos valstybės narės teismo sprendimą. Kadangi Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutartis dėl A. K. bankroto atitiko formos ir turinio reikalavimus, Lietuvos apeliacinis teismas nurodė, kad ši nutartis yra leistina vykdyti ir nepasisakė dėl suinteresuoto asmens pareikštų užsienio teismo sprendimo nepripažinimo pagrindų.

Suinteresuotas asmuo AB „Swedbank“ 2011 m. liepos 7 d. Lietuvos apeliaciniam teismui pateikė prašymą peržiūrėti Lietuvos apeliacinio teismo 2011 m. gegužės 31 d. nutartį ir, tuo atveju, jei teismas tenkintų pareiškėjos prašymą, atskirai nustatyti, kad Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutarties pripažinimas ir leidimas vykdyti negalioja AB „Swedbank“ daiktinių teisių įgyvendinimui pagal Vilniaus miesto 1-ojo apylinkės teismo 2011 m. vasario 3 d. nutartį byloje Nr. I-1656V/2010.

Lietuvos apeliacinis teismas 2011 m. rugsėjo 19 d. nutartimi suinteresuoto asmens prašymo netenkino ir nurodė, kad Reglamento Nr. 1346/2000, kuris yra specialiai skirtas bankroto byloje priimtų teismo sprendimų pripažinimui bei leidimui vykdyti, 16 straipsnyje nustatyta, jog bet kuris sprendimas iškelti bankroto bylą, kurį pagal savo jurisdikciją priima valstybės narės teismas, pripažįstamas visose kitose valstybėse narėse nuo to momento, kai sprendimas įsiteisėja bankroto bylą iškelusioje valstybėje. Reglamento Nr. 1346/2000 16 straipsnis taikytinas visais atvejais, kai valstybės narės teismas pagal savo jurisdikciją priima sprendimą iškelti bankroto bylą, ir pirmoji jo paskirtis, aiškinant teleologiškai, yra įtvirtinti tokio sprendimo pripažinimą visose valstybėse narėse nuo to momento, kai sprendimas įsiteisėja bankroto bylą iškelusioje valstybėje. Straipsnio taikymas sprendžiant ES valstybių narių teismų jurisdikcijų konkurenciją, įvertinant chronologiją, yra išvestinis ir išplaukia iš Reglamento Nr. 1346/2000 3 straipsnio 3 dalies nuostatos, kad bet kuri vėliau iškelta byla yra laikoma šalutine byla. Lietuvos apeliacinis teismas taip pat nurodė, kad Reglamento Nr. 1346/2000 A priede nurodytos bylos, kurias gali iškelti Lietuvos teismai, tačiau A priedas neužkertą kelio pripažinti ir leisti vykdyti kitokio pobūdžio bankroto bylas, kurias pagal jiems priskirtą jurisdikciją iškelia kitų valstybių teismai, juolab kad Reglamento Nr. 1346/2000 16 straipsnio 2 dalyje nustatyta, jog 1 dalyje nustatyta pripažinimo taisyklė taikoma ir tuomet, kai kitose valstybėse narėse bankroto byla skolininkui negali būti iškelta atsižvelgiant į jo procesinį

veiksnumą. Pripažįstančioji valstybė narė ne tik pripažįsta kitos valstybės teismo jurisdikciją iškeliant bankroto bylą, bet automatiškai pripažįsta ir teismo sprendimą iškelti bankroto bylą. Be to, šio Reglamento Nr. 1346/2000 25 straipsnyje aiškiai nurodyta, kad teismo sprendimas dėl bylos iškėlimo *pripažįstamas be tolesnių formalumų*. Teisės doktrinoje ši norma aiškinama kaip nereikalaujanti specialios pripažinimo procedūros dėl teismo procesinio sprendimo iškelti bankroto bylą, t. y. neatliekant ne tik įprastų, bet ir supaprastintų procedūrų. Dėl to ta aplinkybė, kad nėra Lietuvos Respublikos ir Didžiosios Britanijos teismų ginčo dėl jurisdikcijos iškeliant fizinio asmens bankroto bylą, negali būti kliūtis pripažinti aptariamą Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo sprendimą. Lietuvos apeliacinis teismas taip pat nurodė, kad Reglamento Nr. 1346/2000 26 straipsnyje nustatytas sprendimo iškelti bankroto bylą ar kito sprendimo, susijusio su bankroto byla, nepripažinimo pagrindas, kuris valstybei narei leidžia atsisakyti pripažinti kitoje valstybėje narėje iškeltą bankroto bylą arba vykdyti tokioje byloje priimtą teismo sprendimą, jei tokio pripažinimo ar vykdymo pasekmės akivaizdžiai prieštarautų tos valstybės viešajai tvarkai, ypač jos pagrindiniams principams, arba asmens konstitucinėms teisėms ir laisvėms. Reglamentas Nr. 1346/2000 yra vientisas teisės aktas, kurio normos turi būti vertinamos sistemiškai. Reglamento 16 straipsnio 1 dalyje yra įtvirtinta norma, reiškianti, kad automatinio sprendimų iškelti bankroto bylą pripažinimo principas taikomas neatsižvelgiant į tai, ar tokiam skolininkui pagal pripažįstančios valstybės teisę būtų buvę įmanoma pradėti bankroto procedūras. Dėl to, sistemiškai aiškinant Reglamento Nr. 1346/2000 normas, galima padaryti išvadą, kad viešosios tvarkos išimtis neapima atvejų, kai pripažįstančioje valstybėje bankroto byla tam tikram asmeniui negali būti iškelta, todėl aptariama teisinė situacija negali būti laikoma pažeidžiančia Lietuvos Respublikos viešąją tvarką bei sprendimo nepripažinimo pagrindu.

Proceso aspektu Europos Sąjungos Teisingumo Teismas yra išaiškinęs, kad Reglamento Nr. 1346/2000 26 straipsnis turi būti aiškinamas taip, jog valstybė narė gali atsisakyti pripažinti kitoje valstybėje narėje iškeltą bankroto bylą, jei sprendimas ją iškelti buvo priimtas akivaizdžiai pažeidžiant susijusio su ta byla asmens pagrindinę teisę būti išklausytam (*Teisingumo Teismo 2006 m. gegužės 2 d. sprendimas byloje Eurofood (C-341/04, OL C 143, p. 11)*). Taip yra pripažįstamas bendras Europos Sąjungos teisės principas, pagal kurį visi asmenys turi teisę į teisingą procesą. Lietuvos apeliacinis teismas, išnagrinėjęs suinteresuoto asmens nurodytas aplinkybes dėl jo teisės būti išklausytam, sprendė, kad sprendimą dėl bankroto bylos iškėlimo priėmęs teismas suteikė suinteresuotam asmeniui galimybę būti išklausytam. Tolimesnės procedūros bankroto procese negali būti vertinamos kaip Reglamento Nr. 1346/2000 26 straipsnio pažeidimas, nes tai reikštų teismo sprendimo dėl bankroto bylos iškėlimo tikrinimą, ta savo ruožtu pažeistų teismų sprendimų pripažinimo principus, tarp jų – automatinį pripažinimą (Reglamento Nr. 1346/2000 preambulė, 22 punktas).

Pasisakydamas dėl Reglamento Nr. 1346/2000 25 straipsnio 1 dalies, Lietuvos apeliacinis teismas nurodė, kad ši nuostata taikytina teismo sprendimams, susijusiems su bankroto bylos eiga ir užbaigimu, bei teismo patvirtintiems kompromisiniams kreditorių ir skolininkų susitarimams, tačiau ne teismo sprendimams dėl bankroto bylos iškėlimo, kurie yra pripažįstami pagal Reglamento Nr. 1346/2000 16 straipsnį. Lietuvos apeliacinis teismas nurodė, kad teismo sprendimas dėl A. K. bankroto yra teismo sprendimas, pripažįstamas pagal Reglamento Nr. 1346/2000 16 straipsnį, todėl jam Reglamento Nr. 1346 25 straipsnis, kartu ir jame įtvirtinta nepripažinimo išimtis netaikomi. Lietuvos apeliacinis teismas nurodė, kad teismo sprendimai dėl bankroto bylos iškėlimo yra pripažįstami pagal Reglamento Nr. 1346/2000 16 straipsnį, t. y. jiems taikomas automatinio pripažinimo principas. Reglamento Nr. 1346/2000 25 straipsnyje nurodyta, kad ši taisyklė taikoma ir kitų su bankroto byla susijusių teismo sprendimų pripažinimui. Tačiau automatinio sprendimų bankroto byloje pripažinimo principas neapima šių sprendimų priverstinio vykdymo, todėl Reglamento Nr. 1346/2000 25 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad kiti su bankroto byla susiję teismo sprendimai vykdomi pagal Briuselio konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (pagal reglamentą Briuselis I). Pažymėtina, kad Reglamente Nr. 1346/2000 nenustatyta, kad teismo sprendimai dėl bankroto bylos iškėlimo būtų vykdomi pagal Briuselį I, taip yra dėl to,

kad, kaip yra išaiškinęs Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, toks teismo sprendimas yra konstatuojamojo pobūdžio, todėl nevykdytinas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2007 m. vasario 12 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-7-118/2007 pagal pareiškėjo *Baltarusijos Respublikos Prezidento reikalų valdybos Valstybinės gamybos ir prekybos unitarinės įmonės „Belaja Rus“* prašymą pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Baltarusijos Respublikos Aukštojo Ūkinio Teismo 2005 m. rugsėjo 9 d. nutartį dėl konkursinės teisenos pradėjimo). Spręsti dėl teismo sprendimo vykdymo taikant reglamentą Briuselis I reikėtų tik tuo atveju, jei kartu su bankroto bylos iškėlimu būtų priimtas ir priverstinio vykdymo reikalaujantis sprendimas. Nagrinėjamu atveju Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutartis yra konstatuojamojo pobūdžio, negali būti priverstinai vykdoma, todėl pareiškėjos prašymas leisti jį vykdyti turi būti atmestas. Tik tuomet, kai pagrindinę bankroto bylą nagrinėjantis teismas priims vykdymo reikalaujančius su bankroto bylos eiga ir užbaigimu susijusius sprendimus, suinteresuoti asmenys turės kreiptis į pripažįstančios valstybės narės (nagrinėjamu atveju Lietuvos Respublikos) teismą dėl leidimo vykdyti išdavimo pagal Briuselis I.

Esant išdėstytoms aplinkybėms Lietuvos apeliacinio teismo 2011 m. gegužės 31 d. nutarties dalis, kuria leista Lietuvos Respublikoje vykdyti Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. sprendimą dėl A. K. bankroto, keistina atmetant prašymą leisti vykdyti sprendimą, nes sprendimas nevykdytinas.

Suinteresuotas asmuo taip pat prašė teismo nutartyje nurodyti, kad bankroto bylos iškėlimas pareiškėjai nedaro poveikio apelianto daiktinėms teisėms bei jų įgyvendinimui Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka. Lietuvos apeliacinis teismas nurodė, kad tokia nuostata jau yra išdėstyta Reglamento Nr. 1346/2000 5 straipsnyje dėl trečiųjų šalių daiktinių teisių, kuriame nurodytas bankroto bylos iškėlimo poveikis trečiųjų šalių daiktinėms teisėms.

III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai

Kasaciniu skundu pareiškėja A. K. prašo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą dėl prejudicinio sprendimo priėmimo, panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2011 m. rugsėjo 19 d. nutartį ir priimti naują sprendimą – pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutartį dėl A. K. bankroto. Kasacinis skundas grindžiamas tokiais argumentais:

1. Lietuvos apeliacinis teismas 2010 m. rugsėjo 21 d. nutartyje netinkamai taikė Reglamento Nr. 1346/2000 2 straipsnio b ir c dalis. Kasatorė nurodo, kad, remiantis Reglamento Nr. 1346/2000 2 straipsnio b ir c dalimis, taip pat Reglamento Nr. 1346/2000 B ir C priedų nuostatomis, Didžiosios Britanijos Jorko apygardos 2010 m. lapkričio 30 d. nutartis vykdytina, nes pagal nurodytas nuostatas tai yra likvidavimo byla. Kasatorė nurodo, kad Lietuvos apeliacinis teismas savo 2010 m. rugsėjo 19 d. nutartyje nepagrįstai Jorko apygardos teismo nutartį vertina kaip konstatuojamojo pobūdžio, remdamasis tuo, kad nėra Didžiosios Britanijos teismo išduoto kito, be šios nutarties, sprendimo, nutarties ar leidimo dėl bankroto vykdymo pradėjimo. Kasatorės nuomone, Didžiojoje Britanijoje priimta bankroto byla yra ir bankroto vykdymo veikla, todėl jokie papildomi teismo leidimai ar nutartys priimti sprendimą šioje šalyje nereikalingi, todėl Lietuvos teismai neturi jokio pagrindo prašyti kitos valstybės narės papildomo teismo sprendimo bylos vykdymo.
2. Netinkamas Reglamento Nr. 1346/2000 16 straipsnio 1 dalies, 17 straipsnio ir 25 straipsnio 1 dalies taikymas. Kasatorė nurodo, kad, remiantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo 2010 m. sausio 21 d. sprendimu, priimtu byloje MG Probud Gdynia, Nr. C-444/07, „iš kartu skaitomų reglamento 16 straipsnio 1 dalies ir 17 straipsnio 1 dalies išplaukia, kad sprendimas dėl bankroto bylos iškėlimo vienoje valstybėje narėje pripažįstamas visose kitose valstybėse narėse nuo to momento, kai sprendimas įsiteisėja

bankroto bylą iškėlusioje valstybėje ir jis be tolesnių formalumų bet kurioje kitoje valstybėje narėje turi tokias pačias pasekmės kaip ir bylą iškėlusioje valstybėje. Pagal reglamento 25 straipsnį, visi kiti netiesiogiai su bankroto bylos iškėlimu susiję sprendimai taip pat pripažįstami automatiškai“. Kasatorė nurodė, kad Lietuvos apeliacinio teismo 2011 m. rugsėjo 19 d. nutartis pažeidžia Reglamente Nr. 1346/2000 numatytą automatinio pripažinimo principą, taip pat Europos Sąjungos teisėje įtvirtintą abipusiškumo principą. Kasatorės nuomone, Reglamente Nr. 1346/2000 įtvirtinta privaloma jurisdikcijos sistema reiškia, kad Lietuvos Respublikos institucijos, nesant išimtinių atvejų, numatytų Reglamente Nr. 1346/2000, privalo vykdyti kitoje valstybėje narėje priimtą teismo sprendimą, o Reglamentas Nr. 1346/2000 suteikia valstybei narei ekstrateritorinę jurisdikciją priimto bankroto sprendimo iškėlimui ir vykdymui. Kasatorės nuomone, Lietuvos apeliacinis teismas pažeidė Europos Sąjungos teisės viršenybės principą, taip pat Europos Sąjungos reglamentų tiesioginį taikymą.

Kasatorė taip pat nurodo, kad Reglamento Nr. 1346/2000 5 straipsnis turėtų galioti tik bankroto bylos iškėlimo, o ne vykdymo stadijoje, o jos bankroto byloje šis straipsnis negali būti taikomas. Reglamento Nr. 1346/2000 11 straipsnyje numatyta, kad bankroto bylos pasekmės skolininko teisėms į nekilnojamąjį turtą, kuris turi būti užregistruotas valstybiniame registre, nustato valstybės narės, kurios žinioje yra tvarkomas registras, teisė. Tokiu atveju pareiškėjos turtui, esančiam Lietuvoje, turėtų būti taikoma Lietuvos nacionalinė teisė, tas pats galioja ir AB „Swedbank“ turimai hipotekos teisei.

Kasatorė nurodo, kad Reglamento Nr. 1346/2000 25 straipsnis turi būti suprantamas taip, kad pareiškėjos byloje Briuselis I netaikomas ir sprendimas dėl bankroto bylos vykdymo turi būti pripažįstamas be tolesnių formalumų.

3. Kasatorė nurodo, kad nagrinėjamoje byloje kyla būtinybė kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą.

Suinteresuotas asmuo 2011 m. gruodžio 5 d. pateikė atsiliepimą į kasacinį skundą, kurį grindžia tokiais argumentais:

1. Dėl kasatorės priimta nutartis dėl bankroto bylos iškėlimo turi būti pripažįstama ir leidžiama vykdyti Reglamente Nr. 1346/2000 nustatyta tvarka, pripažinimą ir leidimą vykdyti derinant su nepripažinimo arba atsisakymo vykdyti išimtimis, t. y. paisant Reglamento Nr. 1346/2000 26 straipsnyje nurodytų atsisakymo pripažinti arba leisti vykdyti pagrindų.
2. AB „Swedbank“ nuomone, kreipimasis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą yra nereikalingas, nes Reglamente Nr. 1346/2000 5 straipsnyje nurodyta formuluotė yra visiškai aiški ir suprantama, o papildomas šio straipsnio taikymas ir jo pasekmės atskleistos Reglamento Nr. 1346/2000 11 ir 25 konstatuojamosiose dalyse. Suinteresuoto asmens teigimu, hipoteka pagal Civilinio kodekso ketvirtos knygos XI skyriaus nuostatas patenka į Reglamento Nr. 1346/2000 5 straipsnyje nurodytų daiktinių teisių sąrašą ir turi būti taikoma AB „Swedbank“ turimai hipotekos teisei.
3. Suinteresuotas asmuo nurodo, kad Reglamento Nr. 1346/2000 25 straipsnio 1 dalies nuostatos turi būti suprantamos taip, kad Didžiosios Britanijos Jorko apygardos priimto sprendimo pagrindu siekiant atlikti konkrečius vykdymo veiksmus, t.y. įgyvendinti sprendimus, susijusius su bankroto bylos eiga ir (ar) užbaigimu, turi būti laikomasi Reglamento Nr. 1346/2000 25 straipsnio 1 dalyje nustatytos tvarkos, gaunant atitinkamą Lietuvos Respublikos teismo leidimą atlikti konkretų vykdymo veiksmą.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

Nagrinėjamoje byloje keliamas klausimas dėl Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutarties, kuria A. K. pripažinta bankrutavusia, kvalifikavimo, pripažinimo ir vykdymo.

Dėl Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutarties kvalifikavimo

Nagrinėjamoje byloje yra aktualus 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos Reglamentas (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų (toliau – Reglamentas Nr. 1346/2000). Šio Reglamento 16 straipsnyje reglamentuota teismo sprendimo dėl bankroto bylos iškėlimo automatinio pripažinimo tvarka. Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutarties kvalifikavimo klausimas yra svarbus tuo aspektu, ar ši nutartis gali būti teisiškai vertinama kaip teismo sprendimas dėl bankroto bylos iškėlimo, kuriam turi būti taikoma automatinio pripažinimo taisyklė pagal Reglamento Nr. 1346/2000 16 straipsnį. Didžiosios Britanijos 1986 m. Bankroto akto VIII - IX dalies nuostatos reglamentuoja fizinių asmenų bankroto procedūrą. Šio teisinio akto IX dalies 1 skyriaus 264 straipsnyje nustatyta, kokie subjektai turi teisę paduoti prašymą dėl fizinio asmens bankroto, šio straipsnio b punkte nurodyta, kad tokį prašymą turi teisę pateikti pats fizinis asmuo, o 265 straipsnyje nustatytos sąlygas, kurioms esant 264 straipsnyje nurodyti subjektai turi teisę kreiptis į teismą dėl bankroto bylos iškėlimo. Pagal Bankroto akto 278 straipsnį, asmens bankrotas prasideda, kai priimama bankroto nutartis (angl. *bankruptcy order*) ir tęsiasi iki asmens yra atleidžiamas nuo įsipareigojimo vykdymo pagal Bankroto akto nuostatas. Teismas, nusprendęs pradėti fizinio asmens bankroto bylą, paskiria asmenį, kuris bankroto procedūros metu vykdo teismo nurodymus ir yra atsakingas už jo turto administravimą.

Byloje pareiškėja Lietuvos apeliaciniam teismui pateikė procesinį dokumentą (angl. *bankruptcy order on debtor's petition*), kuriuo nuspręsta dėl bankroto bylos ir paskirtas už fizinio asmens turtą atsakingas asmuo, teismo nutartyje nėra pasisakyta dėl asmens atleidimo nuo įsipareigojimų vykdymo. Toks pateikto dokumento turinys yra pagrindas Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutartį kvalifikuoti kaip teismo sprendimą dėl bankroto bylos iškėlimo Reglamento Nr. 1346/2000 prasme.

Dėl 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos Reglamente (EB) Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų nustatytos automatinio teismų sprendimų pripažinimo procedūros ir šios procedūros taikymo nagrinėjamoje byloje

Reglamento Nr. 1346/2000 dėl bankroto bylų 9 konstatuojamojoje dalyje nustatyta, kad jis turėtų būti taikomas bankroto byloms, kai skolininkas yra fizinis ar juridinis asmuo, prekybininkas ar individualus asmuo, o bankroto bylos, kurioms taikomas šis Reglamentas, yra išvardytos jo prieduose. Pagal Reglamento Nr. 1346/2000 1 straipsnio 1 dalį jis taikomas kolektyvinėms bankroto byloms, susijusioms su skolininko daliniu ar visišku teisės į turtą netekimu bei likvidatoriaus paskyrimu; pagal 2 straipsnio a punktą, bankroto byla yra 1 straipsnio 1 dalyje nurodyta kolektyvinė bankroto byla, o tokios bylos išvardytos A priede. Šiame priede nurodyta, kokioms bankroto byloms, iškeltoms Didžiojoje Britanijoje, taikomas Reglamentas Nr. 1346/2000.

Reglamentas Nr. 1346/2000 teismo sprendimams dėl bankroto bylos iškėlimo nustato specialią pripažinimo tvarką. Jo 22 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad šis reglamentas turėtų numatyti, jog teismo sprendimai dėl šiuo reglamentu reglamentuojamų bankroto bylų iškėlimo būtų pripažįstami nedelsiant. Dėl to automatiškas pripažinimas turėtų reikšti, kad pagal valstybės narės, kurioje buvo iškelta bankroto byla, teisę bylos nagrinėjimo pasekmės turės tokią pat teisinę galią kitose valstybėse narėse, valstybių narių priimti sprendimai turėtų būti pagrįsti

tarpusavio pasitikėjimo principu. Reglamento Nr. 1346/2000 II skyriuje „Bankroto bylų pripažinimas“ reglamentuojami iškeltų bankroto bylų ir jose priimtų teismo sprendimų pripažinimo klausimai. Šio skirsnio 16 straipsnyje nustatyta esminė teismų sprendimų bankroto bylose pripažinimo taisyklė – šie teismo sprendimai pripažįstami visose kitose valstybėse narėse nuo to momento, kai sprendimas įsiteisėja bankroto byla iškėlusioje valstybėje. Ši taisyklė taikoma ir tuomet, kai kitose valstybėse narėse bankroto byla skolininkui negali būti iškelta atsižvelgiant į jo procesinį veiksnumą. Taip pat nurodyta, kad pripažinimas teismo sprendimui dėl bankroto bylos iškėlimo pripažįstančioje valstybėje turi būti suteikiamas be jokių papildomų sąlygų. Reglamento Nr. 1346/2000 17 straipsnyje nustatyta, kad teismo sprendimas dėl bylos iškėlimo pripažįstamas pagal 16 straipsnį be papildomų formalumų.

Galimybė atsisakyti pripažinti iškeltą bankroto byla yra labai ribota – tai nurodyta Reglamento Nr. 1346/2000 26 straipsnyje. Pagal jį valstybė narė gali atsisakyti pripažinti iškeltą bankroto byla, jei tokio pripažinimo pasekmės akivaizdžiai prieštarautų tos valstybės viešajai tvarkai, ypač jos pagrindiniams principams, arba asmens konstitucinėms teisėms ir laisvėms. Reglamento 22 konstatuojamojoje dalyje nustatyta, kad nepripažinimo pagrindų turi būti tiek, kiek yra minimaliai reikalinga. Tas faktas, kad Reglamento Nr. 1346/2000 25 straipsnio 3 dalyje ir 26 straipsnyje yra išdėstyti nepripažinimo pagrindai, savaime nereiškia, jog yra speciali pripažinimo procedūra, kuri reikštų papildomus formalumus ir paneigtų automatinį pripažinimą pagal Reglamento Nr. 1346/2000 16 straipsnį. Tai patvirtina ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) išaiškinimas, pateiktas ESTT 2006 m. gegužės 2 d. sprendime byloje *Eurofood* (C-341/04, OL C 143, p. 11). Sprendimo 40 punkte išaiškinta, kad tarpusavio pasitikėjimas leidžia įgyvendinti privalomąją jurisdikcijos sistemą, kurios turi laikytis visi teismai, patenkantys į Reglamento taikymo sritį, ir valstybėms narėms leidžia abipusiškumo pagrindų atsisakyti taikyti savo vidaus teisės aktus dėl pripažinimo ir vykdymo supaprastintos sprendimų bankroto bylose pripažinimo ir vykdymo sistemos naudai. Automatinio veikimo suteikimas šiam sprendimui Lietuvos Respublikoje visiškai atitinka abipusio pripažinimo principą, kuriuo turi vadovautis teismai, taikantys Reglamentą Nr. 1346/2000. Nepripažinimo pagrindų nustatymas galimas tokiaame procese, kuriame teismas sprendžia kitus klausimus, susijusius su teismo sprendimu dėl bankroto bylos iškėlimo fiziniam asmeniui panaudojimu ar įgyvendinimu.

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamoje byloje Lietuvos apeliacinis teismas tinkamai taikė Reglamento 16 straipsnį bei 22 konstatuojamąją dalį. Kasacinio skundo argumentai teisiškai nepagrįsti, taip pat be teisinio pagrindo nurodoma, kad pažeidžiama ES teisės viršenybės taisyklė. Pagal Reglamento Nr. 1346/2000 16 straipsnį ir 22 konstatuojamąją dalį teismo sprendimas pripažįstamas automatiškai ir nedelsiant, o skundžiami teismų sprendimai šias nuostatas atitinka. Nagrinėjamoje byloje taikoma teismo sprendimo dėl bankroto bylos iškėlimo automatinio pripažinimo taisyklė, nes teismui nepareikšta ir jis nesprenžia kitų klausimų, susijusių su teismo sprendimo dėl bankroto bylos iškėlimo fiziniam asmeniui panaudojimu ar įgyvendinimu.

Teisėjų kolegija motyvuose pasisako tik dėl tų kasacinio skundo argumentų, kurie susiję su Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutarties kvalifikavimu, pripažinimo ir vykdymo klausimais, nagrinėtais šioje byloje pagal pareikštus reikalavimus. Kiti kasacinio skundo argumentai nenagrinėtini, nes reikalavimai dėl jų nebuvo pareikšti byloje, nurodytos aplinkybės nebuvo šios bylos nagrinėjimo dalykas Lietuvos apeliaciniame teisme, todėl kasaciniame skunde negali būti keliami (CPK 347 straipsnio 2 dalis).

Dėl kreipimosi į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą

Kasatorė skunde prašo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą dėl tam tikrų Reglamento Nr. 1346/2000 nuostatų išaiškinimo (Reglamento 5, 11, 25 straipsnių). Teisėjų kolegija pažymi, kad Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 267 straipsnyje įtvirtinta pareiga teismui, kurio sprendimas pagal nacionalinę teisę negali būti toliau apskundžiamas teismine tvarka, kreiptis dėl prejudicinio sprendimo į ESTT, kai teismas

mano, jog sprendimui priimti prejudicinis sprendimas yra reikalingas. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamoje byloje prejudicinis sprendimas nėra reikalingas, nes nagrinėjamo klausimu taikytino Reglamento Nr. 1346/2000 25 straipsnio nuostatos yra aiškios ir dėl jų prasmės ar taikymo apimties teisėjų kolegija neturi pagrindo abejoti (aiškaus akto (pranc. *acte claire*) doktrina); be to, šioje byloje aktualios Reglamento Nr. 1346/2000 procedūrinės nuostatos yra išaiškintos ESTT priimtame sprendime byloje *Eurofood* (išaiškinto akto (pranc. *acte éclairé*) doktrina). Teisėjų kolegija konstatuoja, kad nagrinėjamoje byloje nėra pagrindo kreiptis į ESTT, o kasatorės prašymas atmestinas.

Dėl Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutarties leidimo vykdyti

Teisėjų kolegija išsamiai pasisakė dėl to, kad Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutartis yra teismo sprendimas Reglamento Nr. 1346/2000 16 straipsnio prasme ir Lietuvoje pripažįstamas automatiškai. Kasatorė kasaciniame skunde taip pat teigia, kad apeliacinės instancijos teismas negalėjo priimti sprendimo neleisti vykdyti 2010 m. lapkričio 30 d. Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo sprendimo, nes nesant nė vieno Reglamente nurodytų atsisakymo vykdyti bankroto procedūrą pagrindų šis sprendimas yra privalomas vykdyti.

Teisėjų kolegija pažymi, kad automatinio sprendimų bankroto bylose pripažinimo principas neapima šių sprendimų priverstinio vykdymo. Reglamento Nr. 1346/2000 25 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad teismo, kurio sprendimas dėl bylos iškelimo pripažįstamas pagal 16 straipsnį, priimti sprendimai susiję su bankroto bylos eiga ir užbaigimu bei šio teismo patvirtinti kompromisiniai kreditorių ir skolininkų susitarimai vykdomi pagal Briuselio konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismų sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose vykdymo (taikytinas ją pakeitęs 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo, toliau – Briuselis I) su tam tikromis išimtimis, t. y. taikoma sprendimo paskelbimo vykdytinu procedūra. Tačiau atkreiptinas dėmesys į tai, kad paskelbimo vykdytinu procedūra taikoma tik vykdytiniams sprendimams, t. y. tiems teismo sprendimams, kurie gali būti vykdomi priverstinai. Sprendimas dėl bankroto bylos iškelimo laikytinas sprendimu dėl pripažinimo, kuris kitoje valstybėje narėje sukelia tokias pat pasekmes kaip ir bylą iškėlusioje šalyje. Jei šio teismo sprendimo pagrindu gali atsirasti tokių teisinių pasekmių, kurioms reikia priverstinio vykdymo, prašyme dėl teismo sprendimo iškelti bankroto bylą leidimo vykdyti turi būti konkrečiai nurodomi veiksmai, kuriuos reikėtų atlikti Lietuvos Respublikoje remiantis teismo sprendimo dėl bankroto bylos iškelimo. Nagrinėjamoje byloje kasatorė, prašydama leisti vykdyti teismo nutartį dėl bankroto bylos iškelimo, nenurodė, kokie veiksmai turi būti vykdomi Didžiosios Britanijos Jorko apygardos teismo 2010 m. lapkričio 30 d. nutarties pagrindu, todėl jos prašymas leisti vykdyti nutartį buvo atmestas pagrįstai, net nevertinant sprendimo paskelbimo vykdytinu pagrindų buvimo ar nebuvimo, nes, kaip teisingai nurodė Lietuvos apeliacinis teismas, sprendimas yra nevykdytinas.

Dėl išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, priteisimo

Kasacinis teismas patyrė 28,25 Lt išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. balandžio 4 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Netenkinus pareiškėjos A. K. kasacinio skundo, šios išlaidos į valstybės biudžetą priteistinos iš šio proceso dalyvio (CPK 79 straipsnis, 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 92 straipsnis, 96 straipsnio 1 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Lietuvos apeliacinio teismo 2011 m. rugsėjo 19 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti iš pareiškėjos A. K. (asmens kodas (*duomenys neskelbtini*) 28,25 Lt (dvidešimt aštuonis litus 25 ct) išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu kasaciniame teisme, į valstybės biudžetą (išieškotojas – Valstybinė mokesčių inspekcija (juridinio asmens kodas (*duomenys neskelbtini*), įmokos kodas 5660).

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Sigitas Gurevičius

Algis Norkūnas

Janina Januškienė